

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen ammatillisen koulutuksen näytöistä

### Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Mäkisalo-Ropposen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 451/2022 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että ammatillisessa koulutuksessa näyttöjen antaminen opilaitoksissa olisi yhdenvertainen vaihtoehto työpaikoilla annettaville näytöille etenkin niillä koulutusaloilla, joilla työntajien mahdollisuudet ottaa vastaan näyttöjä ovat rajallisia?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään, että tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (näyttö). Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin. Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla.

Ammatillisen koulutuksen jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), johon kirjataan muun muassa yksilölliset osaamisen osoittamista (näyttö) koskevat tiedot tutkinnon osittain. Koulutuksen järjestäjä vastaa HOKSin laatimisesta ja päivittämisestä sisältäen myös näyttöjen suunnittelun, mutta suunnittelu tulee tehdä yhdessä opiskelijan ja näyttötyöpaikan kanssa. Näin kaikilla näytön toteutukseen osallistuvilla tahoilla on mahdollisuus etukäteen vaikuttaa näytön toteutuksen sisältöihin ja aikatauluun sekä toisaalta varmistaa, että näyttötyöpaikalla on mahdollista tehdä käytännön työtehtäviä siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä. Näyttöjen käytännön järjestelyt ja aikataulut tulee suunnitella siten, että ne soveltuvat mahdollisimman hyvin opiskelijan ja näyttötyöpaikan tarpeisiin ja normaaleihin käytäntöihin. Arvioitavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen voidaan osoittaa yhdellä kertaa tai useassa osassa. Yhdessä näytössä voidaan myös osoittaa useaan tutkinnon osaan liittyvää osaamista. Näyttöä on tarvittaessa myös

mahdollista jatkaa toisessa työpaikassa tai työkohteessa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu. Näytössä osoitettua osaamista voidaan tarvittaessa myös täydentää muulla osaamisen arvioinnilla tutkinnon perusteissa määrättyllä tavalla, mikä voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun käytännön työtehtäviä tekemällä ei ole mahdollista osoittaa riittävän kattavasti työn perustana olevan tiedon hallintaa. Näyttöä voidaan tällöin täydentää esimerkiksi suullisella haastattelulla tai kirjallisilla tehtävillä. Edellä mainittujen toteuttamisvaihtoehtojen hyödyntäminen työpaikoilla tuo riittävästi joustoa näyttöjen toteuttamiseen.

Säännösten perusteella näytön järjestäminen työpaikan ulkopuolella on tarkoitettu poikkeukseksi, johon on tarve turvautua esimerkiksi silloin, kun kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista osoittaa työpaikalla. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin voi myös kuulua määrättyihin erityistilanteisiin liittyvää osaamista, jota ei ole mahdollista osoittaa normaalien työtehtävien yhteydessä tai sen osoittaminen aidossa työtilanteessa voisi vaarantaa esimerkiksi potilas- tai liikenneturvallisuuden. Perusteltu syy voi myös edellä mainittujen lisäksi olla esimerkiksi se, että opiskelija on alaikäinen tai että opiskelijan kodista kohtuullisella etäisyydellä ei ole sellaista työpaikkaa, joka täyttäisi näyttöympäristön edellytykset. Perustellusta syystä näyttö voidaan järjestää myös muualla kuin työpaikalla, esimerkiksi oppilaitoksessa, oppilaitoksen työmaalla tai muissa oppilaitoksen työympäristöissä taikka nuorten työpajalla.

Työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen on ammatillisen koulutuksen keskeisimpiä tehtäviä. Tämän tehtävän toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjillä on lakisääteinen velvollisuus tehdä yhteistyötä esimerkiksi alueen työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Mitä tiiviimpää ja laadukkaampaa koulutuksen järjestäjän yhteistyö toiminta-alueensa työelämän kanssa on, sitä paremmin se kykenee ennakoimaan osaamistarpeita ja kohdentamaan tutkintoja ja koulutusta osaamistarpeita vastaavasti. Jos työelämällä on tarve osajille, löytyy todennäköisesti myös potentiaalisia työpaikkoja näyttöjen toteuttamiseksi.

Ammatillisten tutkintojen laadun varmistamisen keskeinen perusta on osaamisen osoittaminen aidossa työelämän tilanteissa ja arvioinnin perustuminen valtakunnallisiin tutkinnon perusteisiin sekä arvioijina toimivien opettajan ja työelämän edustajan kollegiaalinen arviointi. Näytön toteuttaminen työpaikalla aidossa työelämän tilanteessa tarjoaa opiskelijalle kokemusta työelämästä, suoran kontaktin työnantajiin, mahdollisuuden vakuuttaa työnantaja ammattitaidostaan ja osaamisestaan ja tukee näin opiskelijan työllistymistä, mahdollisuuksia vaihtaa työpaikkaa tai parantaa tuottavuutta omassa työssä. Yrityksille ja muille työpaikoille työpaikoilla järjestettävät näytöt antavat suoran mahdollisuuden arvioida opiskelijoiden osaamisen vastaavuutta työelämän tarpeisiin. Tätä kautta työelämä voi vaikuttaa koulutuksen laatuun ja työelämävastaavuuteen. Työelämän osallistuminen tutkinnoissa edellytettävän osaamisen arviointiin valtakunnallisella ja paikallisella tasolla on yksi keskeinen ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen mekanismi.

Helsingissä 21.9.2022

Opetusministeri Li Andersson

**VN/24284/2022-OKM-2**

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: